

У кожній окремій сфері найкращим вважається регіон, у якого середнє арифметичне значення суми рейтингових оцінок має найнижче значення.

Нами встановлено, що **найкращі результати за сферою соціального сектора** досягнуто у районах: Богородчанському (1 місце), Рожнятівському (2 місце), Коломийському (3 місце), Галицькому (4 місце) та Долинському (5 місце).

Для цих районів і міст була характерна позитивна динаміка по основних показниках соціального сектора, а саме:

– приріст населення у Долинському районі становив 0,33% (по області 0,01%);

– вищий за середній по області (83%) рівень працевлаштування населення у Богородчанському – 100,5%, Рожнятівському – 94,7% та Коломийському – 93,4% районах;

– високий рівень середньомісячної номінальної заробітної плати у Долинському (2560 грн.), Галицькому (2203 грн.) та Богородчанському районах (1965 грн.) при середньомісячній номінальній заробітній платі по Івано-Франківській області 1815 грн. за аналогічний період.

На **другому етапі** визначається середнє арифметичне значення суми рейтингових оцінок конкретного регіону за всіма показниками, що характеризують окрему сферу його соціально-економічного розвитку, за формулою 2:

$$R_{cpj} = \frac{R_j}{n} \quad (2)$$

де R_{cpj} – середнє арифметичне суми рейтингів конкретного регіону за всіма показниками окремої сфери соціально-економічного розвитку;

R_j – сума рейтингових оцінок конкретного регіону за кожним з показників, що характеризують окрему сферу соціально-економічного розвитку;

n – кількість показників, за якими проводився розрахунок в окремій сфері соціально-економічного розвитку.

На **третьому етапі** визначається середнє арифметичне значення суми рейтингових оцінок конкретного регіону за усіма сферами його соціально-економічного розвитку за формулою 3:

$$I_j = \frac{R_{cpj}}{m} \quad (3)$$

де I_j – середнє арифметичне суми рейтингів конкретного регіону за усіма сферами соціально-економічного розвитку;

R_{cp} – середнє арифметичне суми рейтингів конкретного регіону за всіма показниками окремої сфери соціально-економічного розвитку;

m – кількість сфер соціально-економічного розвитку регіонів, за якими проводився розрахунок.

За результатами розрахунку визначається місце кожного району, міста обласного значення в рейтингу за усіма сферами соціально-економічного розвитку та окремими сферами такого розвитку. У кожній окремій сфері найкращим вважається район (місто), в якого середнє арифметичне значення суми рейтингової оцінки має найнижче значення [2].

Основне завдання аналізу економічного і соціального розвитку в умовах ринку полягає в тому, щоб пов'язати результати виробничої діяльності з фінансовими досягненнями. Цей аналіз слід здійснювати в таких аспектах, як оцінка динамічного, пропорційного і комплексного розвитку господарства територій, оцінка вкладу кожної території в розвиток господарського комплексу, оцінка міри підвищення життя населення, інтегральна оцінка комплексного економічного і соціального розвитку та впливу комплексного розвитку на формування фінансових ресурсів територій.

Цей метод оцінки ефективності комплексного економічного і соціального розвитку території зорієнтовано на необхідність найефективнішого використання ресурсного потенціалу, а також економії виробничих капітальних вкладень, спрямованих на задоволення потреб економіки і населення.

IV. Висновки. Одним з важливих аспектів аналізу заходів комплексного економічного і соціального розвитку, що прогноуються, є виокремлення та аналіз показників сфери соціального сектора. Адже вони не лише результат, а й водночас чинник прискорення чи уповільнення економічного розвитку як окремих регіонів, так і національної економіки.

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 червня 2007 р. № 833 «Про запровадження комплексної оцінки соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=833-2007-%EF>

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 липня 2008 року № 683 «Про внесення змін до Порядку проведення комплексної оцінки соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2010 р. № 755 «Про внесення змін у додаток 1 до

Порядку проведення комплексної оцінки соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

УДК 624:332.145

ОЦІНКА РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ БУДІВНИЦТВА

Проведено оцінку функціонування ринку будівництва на регіональному рівні, виявлено основні тенденції його поведінки за останні роки та окреслено існуючий взаємозв'язок між факторами, що їх зумовили. На основі статистичних даних проведено експрес-аналіз фінансового стану будівельних підприємств.

Ключові слова: ринок будівництва, обсяг будівельних робіт, суб'єкт підприємницької діяльності, фінансовий результат, фінансовий стан.

I. Вступ. Розвиток будівельної індустрії являється характерною ознакою економічного росту і добробуту держави та, одночасно, її занепад є одним із індикаторів наявності кризових явищ та процесів в економіці. Присутність теперішньої економічної кризи у державі призвела до негативних тенденцій у функціонуванні всіх галузей вітчизняної економіки, в тому числі і будівельної. Зменшення обсягу виконання будівельно-монтажних робіт (БМР) і сукупного попиту споживачів на об'єкти будівництва є результатом зниження платоспроможності останніх та відсутності доступного іпотечно-кредитного забезпечення.

Для розв'язання проблем та пошуку причин, вважаємо, необхідно провести детальне дослідження основних тенденцій на ринку будівництва у ретроспективі, оцінити кількісні параметри його поведінки та окреслити шляхи покращення ситуації, що склалася.

Проведений огляд публікацій та наукових праць свідчить, що ринок будівництва залишається поза увагою вчених, оскільки простежується відсутність наукового інструментарію для аналізу вказаної галузі та системного підходу вивчення. Виходячи з цього, вважаємо, дослідження тенденцій розвитку будівельного ринку є актуальним та таким, що має практичну значимість.

II. Постановка завдання. Проведення оцінки ринку будівництва та вивчення факторів,

In the article indexes are selected and analysed spheres of social sector of the Ivano-Francovsk area, after which it occupied one of front-rank places in socio-economic development of territories of Ukraine.

Шкроміда В. В.

що його зумовлюють, на рівні держави вимагає структуризацію цілісного на елементи, їх ідентифікацію та вивчення причинно-наслідкових зв'язків між ними на основі загальноприйнятих методів індукції і дедукції, синтезу та аналізу. Виходячи з таких міркувань, регіональний аспект дослідження вказаної проблематики, а саме проведення оцінки обсягу виконання будівельно-монтажних робіт в Івано-Франківській області, вивчення тенденцій їх змін та факторів, що зумовлюють, дозволять виявити особливості функціонування будівельного ринку в межах окремої територіальної одиниці, а також слугуватиме подальшому глибокому дослідженню вказаних питань на загальнодержавному рівні.

III. Результати. Проведені дослідження свідчать про те, що в Івано-Франківській області виконання будівельно-монтажних робіт здійснювалось у таких напрямках:

- житлове будівництво;
- комерційне будівництво;
- модернізація та реконструкція діючих об'єктів (ремонт).

Встановлено, що в області за останні роки відбулось сповільнення темпів діяльності будівельного ринку (табл. 1). Величина індексів розрахована шляхом відношення абсолютних даних звітного року до попереднього [1]. Негативна тенденція зменшення обсягів виконання БМР, як бачимо, сформувалась з 2008 року, тобто є наслідком появи економічної кризи в державі.

Зрозумілим є те, що основним джерелом фінансування виконаних БМР в області є кошти населення. Розрахований індекс реальних наявних доходів населення (табл. 1) свідчить про позитивну тенденцію впродовж 2002-2010 рр. Логічним поясненням розбіжностей цих векторів є значний рівень річного темпу інфляції в державі, тобто зростання величини доходів населення відбувалось на фоні загального зростання цін, що призвело до зниження їх платоспроможності.

Таблиця 1

Динаміка індексів обсягу виконаних БМР та реальних доходів населення в Івано-Франківській області за 2002-2010 рр.

Показники	2002 рік	2003 рік	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік
Індекс обсягу виконаних будівельних робіт, %	84,2	114,6	114,4	108,2	106,9	102,4	92,1	40,4	79,4
Індекс реальних наявних доходів населення, %	118,4	110,0	120,7	125,7	113,1	118,3	109,8	92,7	102,6

Розрахований кореляційно-регресійний аналіз (табл. 2) свідчить про те, що спадаючі індекси обсягів будівництва в значній мірі (залежно від регресійної моделі) залежать від динаміки індексів доходів населення.

ням сьогодення та, відповідно, дещо окремим напрямом дослідження.

Проведена оцінка складових пропозиції будівельного ринку свідчить, що незважаючи на зменшення обсягів виконання БМР в останній

Таблиця 2

Параметри економетричних моделей залежностей між індексами реальних доходів населення (x) та обсягами будівельних робіт (y)

Тип моделі	Моделі	Коефіцієнт детермінації
Лінійна	$y = 1,8586x - 115,22$	$R^2 = 0,6297$
Логарифмічна	$y = 206,29 \ln(x) - 879,65$	$R^2 = 0,6603$
Експоненційна	$y = 4,7565e^{0,0262x}$	$R^2 = 0,649$
Поліноміальна	$y = -0,0898x^2 + 21,468x - 1176,6$	$R^2 = 0,7943$
Степенева	$y = 104,04x^{-2,951}$	$R^2 = 0,6857$

Існуючий взаємозв'язок між обсягами виконаних будівельних робіт та доходами населення є цілком логічним, і цим самим зростання чи спадання ринку будівництва в області в значній мірі підтверджується рівнем попиту споживачів, тобто активністю громадян у даній сфері.

Єдиною панацеєю вирішення існуючих проблем на будь-якому ринку та забезпечення його розвитку є формування стабільного споживчого попиту на кінцеву продукцію (роботи, послуги) та, одночасно, адекватне створення пропозиції, яка базуватиметься на прозорій та добросовісній конкуренції. Вивчення і вирішення питань формування попиту споживачів на будівельному ринку та підвищення рівня їх платоспроможності, вважаємо, основним завдан-

ням сьогодення та, відповідно, дещо окремим напрямом дослідження. Проведена оцінка складових пропозиції будівельного ринку свідчить, що незважаючи на зменшення обсягів виконання БМР в останній

період, Головне управління статистики в Івано-Франківській області фіксує стабільне зростання кількості суб'єктів підприємницької діяльності, які за даними КВЕД відносяться до будівельної галузі (табл. 3) [1].

Існуюча тенденція збільшення кількості учасників будівельного ринку області свідчить про формування чіткої пропозиції надання будівельно-монтажних робіт та послуг, яка повинна забезпечити появу конкурентного середовища, покращення якості та зниження вартості об'єктів будівництва.

Однак, збільшення кількості СПД на ринку, що досліджується, є незрозумілим щодо динаміки фінансових показників їх роботи за аналізовані періоди (табл. 4).

Таблиця 3

Кількість суб'єктів підприємницької діяльності у галузі будівництва Івано-Франківської області

Показники	станом на			
	1.01.2007	1.01.2008	1.01.2009	1.01.2010
Кількість СПД, всього:	1433	1539	1629	1675
- з статусом юридичної особи;	1347	1468	1559	1602
- без статусу юридичної особи.	86	71	70	73

Таблиця 4

Зведені фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування будівельних підприємств Івано-Франківської області

Показники	2007	2008	2009	2010
1. Фінансовий результат, тис. грн.	+4250	+	-	-
2. Підприємства, які одержали прибуток:				
- питома вага підприємств, %;	77,4	76,3	51,0	41,7
- фінансовий результат, тис. грн.	+4946	+4864	+9812	+2953
3. Підприємства, які одержали збиток:				
- питома вага підприємств, %;	22,6	23,7	49,0	58,3
- фінансовий результат, тис. грн.	-	-	-	-
	6962,8	34397,2	41683,5	84920,3

Як бачимо, економічна криза, яка почалася в середині 2008 року, супроводжується негативними наслідками до теперішніх днів. Зниження обсягів виконаних будівельних робіт і зростання збиткових підприємств галузі будівництва за останні роки формують закономірність, згідно якої поживлення будівельного ринку можливе на основі «ефекту масштабу». Тобто, вважаємо, постійність замовлень і безперерійна зайнятість потужностей будівельних фірм призведе до підвищення рівня рентабельності даного виду діяльності.

Зібрані статистичні дані свідчать про наявність потенційних можливостей будівельних підприємств нашого краю до розвитку, які виражені необхідною кількістю матеріальних та трудових ресурсів, використанням новітніх технологій ведення будівництва та ін. (табл. 5) [1].

Економічний потенціал підприємства визначається наявністю існуючих матеріальних і трудових ресурсів та можливостей, які в сукупності можуть бути застосовані для здійснення виробничої програми та досягнення поставлених стратегічних цілей. Однак, несвочасність здійснення розрахунків і надходження коштів

на різних етапах операційного циклу призводять до виникнення заборгованості. У зв'язку з цим важливим завданням аналізу роботи підприємств незалежно від видів діяльності є оцінка їх платоспроможності та фінансової стійкості.

Результати проведення експрес-аналізу фінансового стану будівельних підприємств Івано-Франківської області подані у таблиці 6.

Отримані значення показників фінансового стану будівельних підприємств відображають низький рівень їх платоспроможності та фінансової стійкості. Всі розраховані показники експрес-аналізу є нижче рівня граничного значення. Так, коефіцієнт загальної ліквідності, який у динаміці 2007-2010 рр. не перевищує теоретично допустимого значення 2, показує неспроможність вказаних підприємств згенерувати необхідну кількість коштів для погашення існуючих зобов'язань. Низькі значення коефіцієнта фінансової стійкості (менше 0,7) свідчать про фінансову нестабільність підприємств будівельної галузі, яка перешкоджає швидкому здійсненню привабливих інвестиційних (капітальних) проектів, налагодженню довгостроко-

Структура зведеного балансу будівельних підприємств Івано-Франківської області

Таблиця 5

Показники	станом на			
	1.01.2007	1.01.2008	1.01.2009	1.01.2010
АКТИВ, тис. грн.				
P.I. Необоротні активи	415047,0	666589,4	533695,2	636491,3
P.II. Оборотні активи	524506,5	1516650,1	1139291,4	1089435,9
P.III. Витрати майбутніх періодів	21888,9	30223,9	68843,9	56689,2
P.IV. Необоротні активи та групи вибуття	—	—	24,0	—
ПАСИВ, тис. грн.				
P.I. Власний капітал	241015,0	419335,9	286511,2	356005,2
P.II. Забезпечення наступних витрат і платежів	93473,7	231341,3	149974,4	148352,4
P.III. Довгострокові зобов'язання	102473,6	160852,1	251917,3	268836,0
P.IV. Поточні зобов'язання	521062,4	1392483,8	1032623,6	982647,8
P.V. Доходи майбутніх періодів	3417,7	9450,3	20828,0	26775,0
Валюта балансу	961442,4	2213463,4	1741854,5	1782616,4

Динаміка показників фінансового стану будівельних підприємств Івано-Франківської області

Таблиця 6

Показники	рік				Гран. знач.
	2007	2008	2009	2010	
1. Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	1,01	1,09	1,10	1,11	>2,0
2. Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності)	0,25	0,19	0,16	1,20	>0,5
3. Коефіцієнт фінансової стійкості	0,36	2,62	0,31	0,35	>0,7
4. Коефіцієнт фінансового ризику	1,87	2,40	2,99	2,53	<1
5. Коефіцієнт маневрування власного капіталу	-0,33	-0,04	-0,34	-0,37	>1
6. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом	-0,15	-0,01	-0,09	-0,12	>0,5
7. Коефіцієнт постійності активів	1,72	1,59	1,86	1,79	=1

вих виробничих відносин та підриває ділову репутацію останніх.

IV. Висновки. За результатами проведення оцінки стану будівельної галузі в Івано-Франківській області були сформульовані наступні підсумки:

– поява економічної кризи в державі та світі внесла свої корективи у функціонування регіонального ринку будівельних послуг;

– зменшення обсягу виконаних будівельно-монтажних робіт, починаючи з середини 2008 року, знаходиться в певній залежності від величини одержаних реальних доходів місцевого населення;

– періодичне виконання замовлень і неповна зайнятість потужностей будівельних фірм

призводить до зростання збитковості учасників ринку будівництва;

– одним із наслідків існуючих негативних тенденцій є погіршення фінансового стану будівельних підприємств та їх платоспроможності, що перешкоджає втіленню власних інвестиційних (капітальних) проектів;

– однак збільшення кількості суб'єктів підприємницької діяльності на будівельному ринку області свідчить про перспективу розвитку даної галузі, зростання конкуренції, покращення якості робіт і послуг та зниження їх ринкової вартості, що відповідно має бути підтримано зі сторони влади шляхом здійснення ефективних реформ та реалізації сприятливих державних програм.

1. Головне управління статистики в Івано-Франківській області [Електронний ресурс]: статистична інформація. – Режим доступу: <http://www.if.gov.ua>

2. Івано-Франківська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]: статистична інформація. – Режим доступу: <http://www.if.gov.ua>

УДК 332.14:338.45

Барчук В. П.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СТРУКТУРІ ПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРИКАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті здійснено аналіз інноваційної діяльності у структурі промислового потенціалу та рівня модернізації промислових підприємств в економіці Прикарпаття за 2008 та 2009 роки, виявлено тенденції та динаміку її розвитку.

Ключові слова: інноваційна діяльність, конкурентоспроможність продукції, промисловий потенціал регіону, методи інновації, типи інноваційних стратегій.

I. Вступ. Сучасна регіональна економіка оперує поняттям *інноваційно-інвестиційна політика промислового потенціалу*, яка є невід'ємною складовою побудови конкурентоспроможності економічної галузі. Динамічний ріст наукових технологій має безпосередній вплив на промисловий потенціал регіону, який зростає в прямій пропорції до рівня розвитку його технологічної бази. Однак стан цієї бази часто не відповідає сучасним вимогам не лише за показниками рівня придатності основних виробничих фондів, а й поступається в технологічному, організаційно-структурному, матеріально-технічному та професійно-кадровому забезпеченню міжнародним стандартам.

Серед напрямків сучасного економічного розвитку необхідність опанування інноваційного шляху є одним з пріоритетів, що дозволить змінити сировинний вектор розвитку економічних процесів і здійснити утвердження України як високотехнологічної країни. Держава повинна стати безпосереднім провідником інноваційного розвитку, замовником та організатором досліджень у найсучасніших напрямках науково-технічного прогресу.

Вважається, що інновації у сучасній світовій економіці складають конкурентоспроможність

The estimation of functioning of building market is conducted at regional level, the basic tendencies of his behavior are educed in the last few years and outlined existent intercommunication between factors, that they were stipulated. On the basis of statistical data the analysis of the financial state of building enterprises is conducted.

як фірм, так і галузей, оскільки вони “дозволяють без ризику входити у цінову війну з конкурентами... вигравати змагання за ринки збуту та закупівель шляхом освоєння нових, більш привабливих для споживачів продуктів, або більш економічних нових технологій з випуску попередніх продуктів та послуг” [4,3].

II. Постановка завдання. Дослідження проблем, пов'язаних з особливостями розвитку промислового потенціалу регіону на основі модернізації технологічної бази, а також формування та функціонування регіональних інноваційних систем набирає особливої *актуальності*.

У контексті проблематики розвитку промислового потенціалу регіону одним з ключових питань є роль інновацій. Інновації набувають рис визначального фактора економічного зростання в сучасному ринковому суспільстві. На думку Б.Санто, інновація – це такий суспільно-технічно-економічний процес, який через практичне використання ідей, винаходів приводить до створення кращої продукції, сучасніших технологій тощо. Таким чином, інновація охоплює увесь спектр видів діяльності від досліджень та розробок до маркетингу [2,83]. Аналогічної точки зору дотримується Й. Ален, який в поняття інновацій вкладає процес впровадження та масового споживання нових продуктів, процесів [6].

Ефективна стратегія щодо модернізації технологічної бази промислового потенціалу передбачає застосування всього спектру сучасних тенденцій у сфері високих технологій та врахування інтересів всіх регіональних суб'єктів.

Проблематиці управління інноваційним розвитком присвячено значну кількість наукових праць. Зокрема, питанню підвищення конку-